

Midrash – Gateway to Mikra (#186)

Rav Yitzchak Etshalom (rebyitz@gmail.com)

שיעורי הפרשנות מוקדשים לעילוי נשמת הרבנית ד"ר אביגיל ראָה,
שלימדה בימי העיון במשך כעשר שנים בעיקר על פרשנים ודרכי פרשנותם. יהי זכרה ברוך.

Midrash and Mikra – an Ongoing Dialogue

(1) פי' ר"י אבן קספי בראשית לז:א

אמר יוסף אבן קספי, כונתי להאריך בענין יוסף, שהוא מזה עד סוף ספר בראשית, כי הוא אבינו הראשון הנקרא 'צפת פענח' – שענינו 'הסודות הצפונות מגלה'. וזה הנכבד היה חכם גדול, כמו שנבאר, וגם ארסטו זכרו בענין פתרון החלומות, והוא היה [מושל] אשר משל זמן ארוך יותר מכל המושלים עלינו מעמינו, כי עמד בגדולתו שמונים שנה.

וראה איך זה החלק מחמשה חומשי תורה, ר"ל חלק ספר בראשית, הוא הנכבד, ונחלק זה הספר לשנים עשר סדרים: הראשון – מעשה בראשית הכולל מאדם עד נח. השני כולל מנח עד אברהם. השלישי והרביעי והחמישי בענין אברהם הראש. הששי בענין יצחק שהיה חלוש במדרגתו ממדרגת אביו ובנו, השביעי והשמיני בענין יעקב הנכבד. התשיעי והעשירי והאחד עשר והשנים עשר בענין יוסף החכם. ואחר כך צמח משה האדון על הכל, ולו ייחד כל ספר ואלה שמות. ואלו השנים חומשים, ר"ל בראשית, ואלה שמות, הם היותר נכבדים מן השאר. אמנם חומש ויקרא הוא היותר חלוש מכולם. וחומש במדבר סיני בנינו. וחומש ואלה הדברים הוא בענין דרישה וחתומה להזכרת ענינים רבים ממה שקדם, והרחבת באורים וחדוש ענינים-מה. ובכלל, כי כל התורה קדושה, וכולה אמת ומעולה, והכל לתכלית אחת, והוא ידיעת השם הנכבד ית' וית'. ואחר זאת ההצעה אתחיל בפרוש כמנהגו.

(2) פי' רשב"ם בראשית לז:ב

אלה תולדות יעקב – ישיכילו ויבינו אוהבי שכל מה שלימדונו רבותינו כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אף כי עיקרה של תורה באת ללמדנו ולהודיענו ברמיזות הפשט וההגדות וההלכות והדינים על ידי אריכות הלשון ועל ידי שלשים ושתים מידות של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי ועל ידי שלש עשרה מידות של ר' ישמעאל. והראשונים מתוך חסידותם נתעסקו לנטות אחרי הדרשות שהן עיקר, ומתוך כך לא הורגלו בעומק פשוטו של מקרא, ולפי שאמרו חכמים אל תרבו בניכם בהגיון (השוו בבלי ברכות כ"ח:), וגם אמרו העוסק במקרא מדה ואינה מדה, העוסק בתלמוד אין לך מדה גדולה מזו (השוו בבלי בבא מציעא ל"ג), ומתוך כך לא הורגלו כל כך בפשוטו של מקראות. וכדאמרין במסכת שבת: הוינא בר תמני סרי שנין וגרסינן כולה תלמודא, ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו (בבלי שבת ס"ג). וגם רבנו שלמה אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים נתן לב לפרש פשוטו של מקרא. ואף אני שמואל ב"ר מאיר חתנו זצ"ל נתווכחתי עמו ולפניו, והודה לי שאילו היה לו פנאי היה צריך לעשות פרושים אחרים לפי הפשטות המתחדשים בכל יום.

(4) דה"ב כד:כו

... הנם כתובים על-מדרש ספר המלכים ומלך אמציהו בנו תחתי:

(3) דה"ב יג:כב

ויתר דברי אביה ודרכיו ודבריו פתובים במדרש הנביא עדו:

*****

(5) ספר הלכות גדולות סימן יח - הלכות תשעה באב ותעניות עמוד רלג: שמות י:כא-כג

בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך ובא חשך לעולם שלשה ימים

(6) שבת כא: מ"ב ד"א-ה, דה"ב כט:טו-יט

מאי חנוכה דתנו רבנן בל"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמיים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה

(7) שבת לג: בראשית מט:ה-יב

יתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ויתבי יהודה בן גרים גבייהו פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהו של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות רבי יוסי שתק נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן שווקין להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מלך הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג

(8) (שמות רבה וילנא) פרשת שמות פרשה א

א"ר חייא א"ר סימון ג' היו באותה עצה, בלעם, ואיוב, ויתרו, בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורין, יתרו שברח זכו בניו וישבו בלשכת הגזית

(9) שבת לג: מלכים א' ז:א-ו

... אזלו טשו במערתא איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא ... איתבו תריסר שני במערתא אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה נפקו

(10) עבודה זרה יא. שמואל א' יט:כ-כג, מלכים ב' א

אונקלוס בר קלונימוס איגיר שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה משכינהו בקראי איגור הדר שדר גונדא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תימרו ליה ולא מידי כי הוה שקלו ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפיורא נקט נורא קמי פיפירא פיפירא לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקט נורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב וד' הולך לפניו יוםם וגו' איגור [כולהו] הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקטי ליה ואזלי חזא מזוזתא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגור תו לא שדר בתריה

(11) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת ויצא פרשה ע ספר בראשית (מדה כנגד מדה)

כל ההוא ליליא הוה צוח לה רחל והיא מעניא ליה, בצפרא והנה היא לאה, אמר מה רמייתה בת רמאי, אמרה ליה ואית ספר דלית ליה תלמידין, לא כך הוה אבוך צוח לך עשו ואת עני ליה אף את קרית לי ואנא ענית לך.

12 בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וישב פרשה פה ספר בראשית (מדה כנגד מדה)
הכר נאלמי החתמת וגו' אמר ר' יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא ליהודה אתה אמרת לאביך הכר נא חיך שתמר אומרת לך הכר נא.

13 אסתר רבה (וילנא) פרשה י מגילת אסתר (העולם המתהפך)
ד"א ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וגו' אתה לגבי מרדכי ואמר עמוד ולבוש כמה ביש גאד דההוא גברא אמש אני הייתי עסיק להתקין ליה צליבא והקב"ה מתקין ליה כלילא, אני הייתי מתקן לך חבלים ומסמרים והקב"ה מתקן לך לבוש מלכות, אנא בעינא מן מלכא למיצליב יתך על צליבא והוא אמר לי למירכב לך על סוסיא

14 אסתר רבה (וילנא) פרשה ט מגילת אסתר (עקיצה סטירית)
כיון שהביאוהו לפניו הכינו על פתח ביתו ומדד עצמו עליו להראות עבדיו היאך יתלה מרדכי עליו, השיבתו בת קול נאה לך העץ, מתוקן לך העץ מששת ימי בראשית

15 מגילה טז. מגילת אסתר (עקיצה סטירית)
ויקח המן את הלבוש ואת הסוס, אזל אשכחיה דיתבי רבנן קמיה, ומחוי להו הלכות קמיצה לרבנן. כיון דחזייה מרדכי דאפיק לקבליה, וסוסיה מיחד בידיה, מירתת. אמר להו לרבנן: האי רשיעא למיקטל נפשי קא אתי, זילו מקמיה די לא תכוו בגחלתו. בהיא שעתא נתעטף מרדכי וקם ליה לצלותא, אתא המן ויתיב ליה קמיהו ואוריק עד דסליק מרדכי לצלותיה. אמר להו: במאי עסקיתו? - אמרו ליה: בזמן שביט המקדש קיים, מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה. אמר להו: אתא מלי קומצי קמחא דידכו, ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי. - אמר ליה: רשע! עבד שקנה נכסים - עבד למי, ונכסים למי? אמר ליה: קום לבוש הני מאני, ורכוב האי סוסיא, דבעי לך מלכא. - אמר ליה: לא יכילנא עד דעילנא לבי בני ואשקול למזייא, דלאו אורח ארעא לאשתמושי במאני דמלכא הכי. שדרה אסתר ואסרתינהו לכולהו בי בני, ולכולהו אומני. עייליה איהו לבי בני, ואסחיה, ואזיל ואייתי זוזא מביתיה, וקא שקיל ביה מזייה. בהדי דקא שקיל ליה אינגד ואיתנת. אמר ליה: אמאי קא מיתנחת? - אמר ליה: גברא דהוה חשיב ליה למלכא מכולהו ברבנוהי, השתא לישיייה בלאני וספר? - אמר ליה: רשע! ולא ספר של כפר קרצום היית? תנא: המן ספר של כפר קרצום היה עשרים ושנים שנה. בתר דשקלינהו למזייה לבשינהו למאניה, אמר ליה: סק ורכב. - אמר ליה: לא יכילנא, דכחישא חילאי מימי תעניתא. גחין וסליק. כי סליק בעט ביה. - אמר ליה: לא כתיב לכו בנפלי אויביך אל תשמח? - אמר ליה: הני מיילי - בישראל, אבל בדידכו כתיב - ואתה על במותימו תדרוך. ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. כי הוה נקט ואזיל בשבילא דבי המן חזייתה ברתייה דקיימא אאיגרא. סברה: האי דרכיב - אבוה, והאי דמסגי קמיה - מרדכי. שקלה עציצא דבית הכסא ושדיתיה ארישא דאבוה. דלי עיניה וחזת דאבוה הוא, נפלה מאיגרא לארעא ומתה. והיינו דכתיב וישב מרדכי אל שער המלך אמר רב ששת: ששב לשקו ולתעניתו. והמן נדחף אל ביתו אבל חפיראש, אבל - על בתו, וחפיראש על שאירע לו.

16 איכה רבה (בובר) פרשה א מגילת איכה (עצבות עגומה)
מעשה במרים בת נחום שנישבת היא ושבעה בניה עמה, מה עשה לה השלטון חבש כל אחד בפני עצמו, הוציא את הראשון ואמר לו השתחוה לצלם כשם שהשתחוה אחיך, א"ל ח"ו אחי לא השתחוה, אף אני לא אשתחוה לו, א"ל למה, שכתוב בתורה אנכי ה' אלהיך, צוה עליו להרגו. הוציא את השני, א"ל השתחוה לצלם, כמו שהשתחוה אחיך, א"ל ח"ו לא השתחוה אחי, אף אני איני משתחוה לו, א"ל למה, שכתוב בתורה לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, מיד צוה עליו להרגו. הוציא את השלישי, א"ל השתחוה לצלם כשם שהשתחוה אחיך, א"ל ח"ו לא השתחוה אחי, אף אני איני משתחוה לו, א"ל למה, שכתוב בתורה זובח לאלהים יחרם, צוה עליו להרגו. הוציא את הרביעי, א"ל השתחוה לצלם כשם שהשתחוה אחיך, א"ל ח"ו לא השתחוה אחי, אף אני לא אשתחוה לו, א"ל למה, שכתוב בתורה לא תשתחוה להם ולא תעבדם, צוה עליו להרגו. הוציא החמישי, א"ל השתחוה לצלם כשם שהשתחוה אחיך, א"ל ח"ו לא השתחוה אחי, אף אני לא אשתחוה לו, א"ל למה, שכתוב בתורה וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, צוה עליו להרגו. הוציא הששי, וא"ל השתחוה לצלם, כשם שהשתחוה אחיך, א"ל ח"ו לא השתחוה אחי, אף אני לא אשתחוה לו, א"ל למה, שכתוב בתורה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הוציא את השביעי, והוא היה הקטון שבהם, א"ל השתחוה לצלם כשם שהשתחוה [אחיך], א"ל ח"ו לא השתחוה אחי לצלם, אף אני לא אשתחוה לו, א"ל למה, שכבר נשבענו לאלהינו שאין אנו ממירין אותו ביראה, שנאמר אתה האמרת היום, וכשם שנשבענו לו, כך נשבע לנו, שלא להמירנו באומה אחרת, שנאמר וה' האמריך היום, א"ל א"כ אני אזרוק הטבעת זו לפני הצלם, ולך הביאהו כדי שיראו ויאמרו קיים מצות הקיסר, א"ל אללי לך קיסר, ממך שאתה בשר ודם אתיירא, ולא אתיירא מפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא אלוה של עולם, א"ל וכי יש אלוה בעולם, א"ל אללי לך קיסר וכי עולם של הפקר ראית, א"ל וכי יש פה לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב פה להם ולא ידברו, אבל באלהינו כתיב בדבר ה' שמים נעשו, א"ל וכי יש עינים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב עינים להם ולא יראו, אבל באלהינו כתיב עיני ה' אלהיך בה, א"ל וכי יש אזנים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב אזנים להם ולא ישמעו, אבל באלהינו כתיב וישמע, א"ל וכי יש אף לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב אף להם ולא ירחוקו, אבל באלהינו כתיב וירח' את ריח הניחוח, א"ל וכי יש ידים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב ידיהם ולא ימושון, אבל באלהינו כתיב אף ידי יסדה ארץ, א"ל וכי יש רגלים לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב רגליהם ולא יהלכו, אבל באלהינו כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא. ויד ודרך על במותי ארץ, א"ל וכי יש גרון לאלהיכם, א"ל בע"ז שלכם כתיב לא יהגו בגרונם, אבל באלהינו כתיב חכו ממתקים וכלו מחמדים, א"ל אם יש לו כל המדות הללו, מפני מה לא הציל אתכם מידי כשם שהציל חנניה מישאל ועזריה א"ל חנניה מישאל ועזריה היו זכאין ונפלו ביד מלך זכאי, אבל אנו חייבים, ונפלנו ביד מלך חייב ואכזרי, כדי שיתבע דמנו, כי הרבה דובים והרבה נמרים יש לו להקב"ה שיפגעו בנו, ולא מסרנו הקדוש ברוך הוא אלא בידיך בשביל שהוא עתיד לתבוע את דמנו מידך, מיד צוה עליו להרגו, א"ל אמו בחיך קיסר תנה לי את בני ואנשקהו ואחבקוהו, ונתנו לה את בנה, והוציאה את דדיה והניקתהו חלב, לקיים מה שנאמר דבש וחלב תחת לשונך, אמרה לו אמו בחיך קיסר תנה חרב על צוארי ועל צוארו ביחד, א"ל ח"ו אינו עושה הדבר הזה, שכתוב בתורתכם אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, א"ל אותו תינוק רשע, וכי כל התורה כולה קיימת חוץ מפסוק זה, מיד לקחוהו ממנה להרגו, אמרה לו אמו בני אל ירך לבבך ואל תחת, אצל אחיך אתה הולך, ואתה ניתן בתוך חיקו של אברהם איבנו, ואמור לו משמי, אתה בניית מזבח אחד ולא הקרבת את בנך, אבל אני בניתי שבעה מזבחות והקרבת את בני עליהם, ולא עוד אלא דידך נסיון, וידי עובדין, וכיון שנהרג שיערו חכמים שנותניו של אותו תינוק ונמצא בן שש שנים ומחצה וב' שעות, באותה שעה צעקו כל אוה"ע ואמרו ומה אלהיהם של אלו עושה להם כך וכך, והם נהרגים עליו בכל שעה, אמרו לאחר ימים נשתתית האשה ההיא, ועלתה לראש הגג והשליכה עצמה ומתה וקראו עליה אם הבנים שמחה, ורוח הקודש אומרת על אלה אני בוכיה. אמרו עליו על דואג בן יוסף שמת והניח בן קטן לאמו והייתה מודדתו בטפחיים, ונותנת משקלה זהב בכל שנה ושנה [לשמים], וכיון שהקיפה מצודה על ירושלים טבחחו בידיה ואכלתו, ועליה מקונן ירמיהו ואומר אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים, ורוח הקודש צווחת ואומרת אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא

17 בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וירא פרשה נו המדרש מתפלמס עם הנצרות

[ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו] כזה שטוען צלובו בכתפו.

Then Jesus told his disciples, "If any man would come after me, let him deny himself and take up his cross and follow me. Matthew 16:24

18 ר"י אבן קספי בראשית כב:ט המסורת המדרשית והעקידה הנצחית

וישב אברהם אל נערו – כי הוא הראש ואין צורך לזכור הנטפלים לו כמו יצחק בנו. ומזה המין בתורה למאות ולאפים. האמנם בהיותי בעיר ולנציאה זה שנים, היה מחסדי השם עלי כי פגע בי חסיד אחד וזקן וגדול עם זקן גדול כולו לבן, ואמר אלי כי לא שב יצחק, כי בשכר מה שסבל להשחט שלחו השם בגן עדן ועמד שם עד שנשא הנעימה רבקה, ולכן לא נזכר שמו בכתוב במיתת שרה ולא בשליחות אליעזר עד ששב עם רבקה, וכת' שם ויצחק בא מבא באר לחי רואי. אמרתי לו, תנוח דעתך כמו שהנחת דעתי.

19 סנהדרין צז: – צח. מחלוקת מקראית: זכריה אג מול איכה הזכא

אמר רב כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים ושמואל אמר דיו לאבל שיעמוד באבלו כתנאי רבי אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין אמר ליה רבי יהושע אם אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב תניא אידך

- א. רבי אליעזר אומר אם ישראל עושין תשובה נגאלין שנאמר שובו בני שובבים ארפא משובתיכם
- ב. אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו חנם נמכרתם בעבודה זרה ולא בכסף תגאלו לא בתשובה ומעשים טובים
- ג. אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע והלא כבר נאמר שובו אלי ואשובה אליכם
- ד. אמר ליה רבי יהושע והלא כבר נאמר כי אנכי בעלתי בכס ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון
- ה. אמר לו רבי אליעזר והלא כבר נאמר בשובה ונחת תושעון
- ו. אמר לו רבי יהושע לרבי אליעזר והלא כבר נאמר כה אמר ה' גאל ישראל קדושו לבזה נפש למתעב גוי לעבד משלים מלכים ידאו וקמו שרים וישתחוו
- ז. אמר לו רבי אליעזר והלא כבר נאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב
- ח. אמר לו רבי יהושע והלא כבר נאמר ואשמע את האישי לבוש הברים אשר ממעל למימי היאר וירם ימינו ושמואלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחיזי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה וגו'
- ט. ושתק רבי אליעזר

20 במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה א ישעיה נז, ישעיה ב:א, זכריה ח:כג

ולעולם הבא אומות העולם רואין לישראל היאך הקדוש ברוך הוא עמהם והן באין להידיבק להם שנא' בימים ההמה אשר חיזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים.

21 עבודה זרה ב:ג יואל ד

דרש ר' חנינא בר פפא, ואיתימא ר' שמלאי: לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו] בחיקו, ואומר: למי שעסק בה יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא, שנאמר: כל הגוים נקבצו יחדו ... אומרים לפניו: רבש"ע, כלום נתת לנו ולא קיבלנוה? ... אלא כך אומרים לפניו: רבש"ע, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה... אלא כך] אומרים [העובדי כוכבים] לפני [הקדוש ברוך הוא]: רבש"ע, ישראל שקיבלוה היכן קיימוה? אמר להם הקדוש ברוך הוא אני מעיד בהם שקיימו את התורה [כולה]... שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה. ... מכס יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה, יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד עבודת כוכבים, יבא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד על הגזל, תבא אשת פוטיפר ותעיד ביוסף שלא נחשד על העבירה, יבא נבוכד נצר ויעיד בחנניה מישאל ועזריה שלא השתחוו לצלם, יבא דריוש ויעיד בדניאל שלא ביטל את התפלה, יבא בלדד השוחי וצופר הנעמתי ואלפיז התימני ויעידו בהם בישראל שקיימו את כל התורה כולה, שנאמר: יתנו עידיהם ויצדקו. אמרו לפניו: רבש"ע, תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה. ומי מצית אמרת הכי? והא אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: אשר אנכי מצוך היום? היום לעשותם - ולא למחר לעשותם, היום לעשותם - ולא היום ליטול שכר! אלא, שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו. ואמאי קרי ליה מצוה קלה? משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא...

22 ברכות ג. מ"א ט:ג

תניא, אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח [והמתין לי] עד שסיימתי תפילתי. לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי: שלום עליך, רבי! ואמרתי לו: שלום עליך, רבי ומורי! ... ואמר לי: בני, מה קול שמעת בחורבה זו? ואמרתי לו: שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות.

23 ספרי במדבר פרשת בהעלותך פ"סקא פד יחזקאל יא:כב-כד

ר' עקיבא אומר אלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו אמרו ישראל לפני המקום פדית את עצמך וכן את מוצא שכל מקום שגלו שכינה עמהם שנ' הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים בבית פרעה גלו לבבל שכינה עמהם שנ' למענכם שולחתי בבלה [גלו לעולם שכינה עמהם שנ' ושמתה כסאי בעולם] גלו לאדום שכינה עמהם שנ' מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וכשהם חוזרים שכינה חוזרת עמהם שנאמר ושב'ה' אלהיך את שבותך "והשיב" לא נאמר אלא ושב'ה' ואומר אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי.

24 ערובין י: מ"א ט מול יחזקאל יא

פורים דאיכא ניסא לימא! אמר רבי יצחק: לפי שאין אומרים שירה על נס שבחוצה לארץ... רב נחמן אמר: קרייתה זו היא היליא.